

УДК 366.63

ЛЕОНОВ Б.Д., кандидат юридичних наук,
старший консультант штабу Антитерористичного центру при СБУ

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Анотація. У статті висвітлюються особливості правової інформації.

Аннотация. В статье освещаются особенности правовой информации.

Summary. The article consecrated legal information peculiarity.

Ключові слова: інформаційні відносини, інформація, правова інформація.

Кожен вид інформації має свої окремі ознаки, властивості, особливості, притаманні лише йому. Не є винятком в цьому плані і правова інформація.

Після відновлення в Радянському Союзі інформаційних досліджень в окремих працях другої половини 60-х років – початку 70-х років минулого століття стали вживатися терміни “інформація”, “знання”, “інформаційні технології”.

В Україні першими до більш детального розгляду проблем правової інформації звернулися Беляков К.І., Брижко В.М., Гавловський В.Д., Голубев В.О., Гуцалюк М.В., Жалинський А.Е., Калюжний Р.А., Костицький М.В., Цимбалюк В.С., Швець М.Я.

Слід зазначити, що поняття правової інформації вже є сталим у науці інформаційного права. Разом з цим, розглядаючи окремі питання, пов’язані з використанням правової інформації, сучасні фахівці, які займаються правовим регулюванням сфери інформаційних відносин, чомусь не завжди чітко відзначають особливості правової інформації, рідко окреслюють її структуру.

Метою статті є висвітлення особливостей правової інформації.

Інформаційні відносини в Україні регулюються низкою нормативно-правових актів, серед яких виділяються Конституція України, закони України “Про інформацію”, “Про звернення громадян”, “Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні”, “Про телебачення і радіомовлення”, “Про інформаційні агентства”, “Про Національний архівний фонд та архівні установи”, “Про державну статистику”, “Про державну таємницю”, “Про науково-технічну інформацію”, “Про Національну програму інформатизації”, “Про систему Суспільного телебачення і радіомовлення України”, “Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства на 2007 – 2015 роки”.

У руслі загальноосвітніх тенденцій розвитку сучасного суспільства його перетворення в інформаційне відповідно до резолюцій і рекомендацій (Міжнародного телекомунікаційного союзу (ITU) від 1998 р., Генеральної Асамблеї ООН № 56/183 від 21.12.2001, Всесвітніх самітів з питань інформаційного суспільства (WSIS) у грудні 2003 р. та у листопаді 2005 р.) в Україні останнім часом цьому питанню стали приділяти більше уваги. Знаковим в цьому плані є оголошення в Україні 2011 року Роком освіти та інформаційного суспільства (ст. 1 Указу Президента України від 30.09.10 р. № 936/2010 “Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні”). Хотілося б сподіватися, що це є реальним кроком переведення проблем створення інформаційного суспільства у практичне русло.

Слід погодитися з думкою К.І. Белякова про те, що сьогодні в законодавчому регулюванні сфери інформаційних відносин превалюють практичні підходи – (формування інформаційного законодавства) [1, с. 5].

Закон України “Про інформацію” у редакції від 13.01.11 р. № 2938-VI (далі – Закон) згадує види інформації, серед яких виділяється правова інформація. Згідно з частиною 1 статті 17 Закону правова інформація – це будь-які відомості про право, його систему, джерела, реалізацію, юридичні факти, правовідносини, правопорядок, правопорушення і боротьбу з ними та їх профілактику тощо [2].

Джерелами правової інформації є Конституція України, інші законодавчі і підзаконні нормативно-правові акти, міжнародні договори та угоди, норми і принципи міжнародного права, а також ненормативні правові акти, повідомлення засобів масової інформації, публічні виступи, інші джерела інформації з правових питань. З метою забезпечення доступу до законодавчих та інших нормативних актів фізичним та юридичним особам держава забезпечує офіційне видання цих актів масовим тиражами у найкоротші строки після їх прийняття (частини 2 і 3 статті 17 Закону).

Серед джерел правової інформації найбільшу силу мають законодавчі та інші нормативні акти, які регулюють певні суспільні відносини.

Правова інформація, як і будь-яка інша соціальна інформація, є засобом відображення об'єктів, подій, явищ, процесів, що мають масовий прояв людської активності. Деякі властивості інформації є об'єктом правового регулювання [3, с. 2].

Правова інформація потрібна, насамперед, для відображення об'єктів. Об'єкт інформації має багато ознак, які визначають різні його здатності, міру відображення, отримання уявлення про нього. Це, зокрема, можуть бути злочинні прояви, їх ознаки, об'єкти, суб'єкти посягання, стадії вчинення, підстави та умови відповідальності, міри покарання тощо. В окремих законах унормована діяльність правоохоронних та інших державних органів стосовно запобігання злочинним проявам. Деяка правова інформація весь час деталізується, уточнюється, змінюється залежно від міри отримання відомостей про цей об'єкт. Ознаки багатьох об'єктів правової інформації не мають чіткого зовнішнього вираження, тому більшість із них потрібно вишукувати, визначати, з'ясовувати їх зміст. Особливо це стосується інформації про якість (атрибутивна інформація), а не про кількість об'єктів чи їх ознак.

Уявлення про певний суспільний об'єкт складається на підставі відомостей про неї як певну сукупність її проявів.

Оскільки деякі об'єкти правової інформації належать до економічної, управлінської, психологічної, інших суспільних сфер, правова інформація до них є одночасно економічною, управлінською, психологічною тощо. В якості правової така інформація розкриває правову значущість об'єкта відображення.

Важливою властивістю інформації є її придатність для пізнання, інтерпретації, трансформації. Проте, отримання правової інформації з окремих її об'єктів потребує не лише артибутивно-кількісної трансформації відповідних показників, а й спостереження, тлумачення, фахового аналізу [4, с. 19 – 20]. Це, зокрема, стосується інформації про терористичний акт, мотиви його вчинення, обставини, що сприяли його вчиненню, тощо. За необхідності скласти узагальнене уявлення про стан тих чи інших соціальних явищ, процесів, відносин, які складаються з множини однотипних проявів, виникає питання щодо кількості останніх як безпосередніх об'єктів правової інформації, достатньої для отримання такого вичерпного і повного уявлення.

З метою узагальнення правової інформації з того чи іншого питання використовуються різні методики (спостереження, правовий аналіз, нормативне групування). При узагальненні інформації можуть також застосовуватися статистичні методи, проте об'єктом інформації не є узагальнені статистичні показники. Також недопустимим є змінювання сутності інформації, її змісту, викривлення інформації.

Правова інформація тісно пов'язана з управлінською, оскільки остання використовує багато понять і термінів, ознаки яких визначаються законодавством. Ця інформація має правове значення та становить інтерес для юристів.

На жаль, у Законі не виділяється в окремий вид інформації управлінська інформація, що використовується у сфері управління. Значна частина цієї інформації охоплюється іншими видами інформації: дослідницькою (аналітичною), статистичною, правовою. Вона нерідко має правове значення, адже її джерелами є управлінські рішення уряду (доручення, розпорядження), міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, правоохоронних органів або органів місцевого самоврядування. Управлінську інформацію також містять інформаційно-аналітичні документи, матеріали перевірок, інша документація в галузі управління.

Правова інформація загалом призначена бути засобом розв'язання багатьох правових питань.

Серед цілей правової інформації як засобу її використання і поширення виділяються:

- форми пізнання правової значимості процесів, явищ, відносин, проявів об'єктів правової інформації;
- джерела і форми пізнання тенденцій у законодавчій діяльності
- умови формування в Україні інформаційного суспільства;
- форми реалізації державної інформаційної політики;
- джерела управлінської діяльності;
- джерела і засоби підвищення рівня правової освіти (у цьому проявляється просвітницька властивість правової інформації).
- джерела і засоби наукових досліджень (дослідницька властивість правової інформації).

Висновки.

1. Аналіз законодавства про інформацію дозволяє зробити висновок, що серед джерел правової інформації найбільш значущими є норми права (правові норми), які регулюють певні інформаційні відносини.

2. Особливістю правової інформації є те, що ознаки багатьох її об'єктів не мають чіткого зовнішнього вираження. Це, зокрема, стосується інформації про злочинні прояви, правопорушення, окремі юридичні факти. Правова інформація має деякі особливості, які частково притаманні іншим видам соціальної інформації.

3. Правова інформація тісно пов'язана з управлінською інформацією, оскільки у сфері управління використовується багато термінів та понять, ознаки яких визначаються інформаційним правом.

Використана література

1. Беляков К.І. Інформаційно-правові дослідження: становлення, стан та перспективи розвитку // Інформація і право. – 2011. – № 2(2). – С. 4 – 11.
2. Про інформацію : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650 ; із змінами, внесеними законами України від 07.10.10 р. № 2592-VI, від 30.11.10 р. № 2724-VI, від 02.12.10 р. № 2756-VI та від 13.01.11 р. № 2938-VI.
3. Гаврилов О.А. Курс правовой информатики : учебник для вузов / О.А. Гаврилов. – М., 2002.
4. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології : теорія і практика. – [У 3 кн.] / А.П. Закалюк. – К. : Ін Юре, 2007. – Кн. 3 : Практична кримінологія. – 320 с.

~~~~~ * * * ~~~~~